

LO CRIT D'ESPANYA.

SETMANARI CARLISTA ILUSTRAT

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

EN BARCELONA: Trimestre..... 1 pesseta
 FORA: idem..... 1'25 »

ULTRAMAR Y EXTRANJER
 trimestre ..... 2'50 pesseta

— Número solt: 5 céntims —

ADMINISTRACIÓ:

EN LA BIBLIOTECA TRADICIONALISTA
 Ronda Universitat n° 14

APARTAT DE CORREUS, N° 147
 ahont se dirigirá tota la correspondencia

— Número a través: 10 céntims —

III Barcelonense. 3. Feb. 56.

Dr. D. Ramón Valls, Pbr.

A circumstancia de celebrarse demà l'acostumada Romeria á Montserrat per las societats *Pla Unió de Sant Miquel*, *Joventut Catòlica* y *Associació de Catòlics*, nos ha mogut á publicar en lo present número 'l retrato del valerosíssim y exemplar de-

fensor de la causa catòlica, Rvnt. Dr. D. Ramon Valls, Rector de la Mercè en aquesta capital.

Ningú ha oblidat encara las proesas realizadas fa poch anys per la *Pla Unió de Sant Miquel*, que ha merescut d'un modo preferent l'odi dels lliberals d'aquesta ciutat.

Recordém tots molt bé 'l valor y fermesa de que doná probas constants lo Director de la mateixa, senyor Dr. Valls, que ab son zel y constancia ha sapigut convertir dita Associació en una de las més incondicionalment adheridas á la causa de la vritat.

Sabém, donchs, que publicant lo retrato del doctor Valls, interpretém un desitj de moltíssims de sos admiradors; nos consta, per altre part, qu'ell s'ha de disgustar ab nostre procedir; mes ¿cóm vacilar quant á cambi de la molestia que 's pugui ocasionar á una persona, per més que sigui tan respectable y estimada com lo Rvnt. Dr. Valls, se complau á incontable número d'individuos, á qui sorpreném avuy agradablement?

O.

No hi há més. Estem condemnats á mastegar *romanticisme*; encara que aixó de romanticisme no es més que un dir, perque jo, per més *Romántich* que siga, no 'n tinch cap mica.

Ho sento per vostés y per mí; més per mí que per vostés. Alló de la caritat ben entesa, ¿saben? Y además, que si á vostés no 'ls xoca, ho passen per alt y en paus ab Deu. Diferent de mí, que per més que 'm pesi no puch escaparmen.

¿Y total per qué? Perque aquest plaga de 'n *Flor-de-lis* l'ha pegada 'n viatjar.

Si fos ell array. Ab quatre plumadas s'engipona una *setmana*..... y es clar..... se creu que 'ls demés ho fan del mateix modo.

La pogués fer en vers com altres vegadas, no 'm farías la pols, ¡no!

Y el cas es que no faltan assumptos.

Perque si 'ls parlo de *Pepe el huevero* ¡no 'n tinch pocas de cosas per dir! Després puch parlar de l'em-bolich de cordas del Ajuntament d'aquí, de las carre-

ras de caballs, de la carpanta que 'ls conservadors treginan, del tupé de 'n Sagasta y d'una infinitat de cosas que fora un may acabar.

Peró de tot aixó 'n parlaria ab tanta poca solta com puguin imaginarse, perque jo 'n tinch molt poca.

*.

Valdrá més que 'ls torni á parlar del temps, com la setmana passada.

¿Vritat que fa calor? ¿Veuhen? ja no sé dirlos res més. ¡Ah! sí, 'ls diré que jo també tinch ganas d'anar á passar uns quants días d'aquest istiu á fora; ben lluny, cap allà hont vá la gent d'upa, camí de Suiza. Sino que jo no arribaré tant lluny: me quedaré á Girona.

Y ja no sé com continuar aquesta secció.

*.

¡Ah! ja sé, parlaré de 'n Nitram. ¡Si tot Barcelona no parla de res més! ¿Y vostés encara no ho saben? ¿Que viuhen á Babia? Donchs, sí: 'n Nitram ja s'ha vist al frente de tot un periódich diari. Peró era un diari cómich, com si diguesim un diari *de per riurer*.

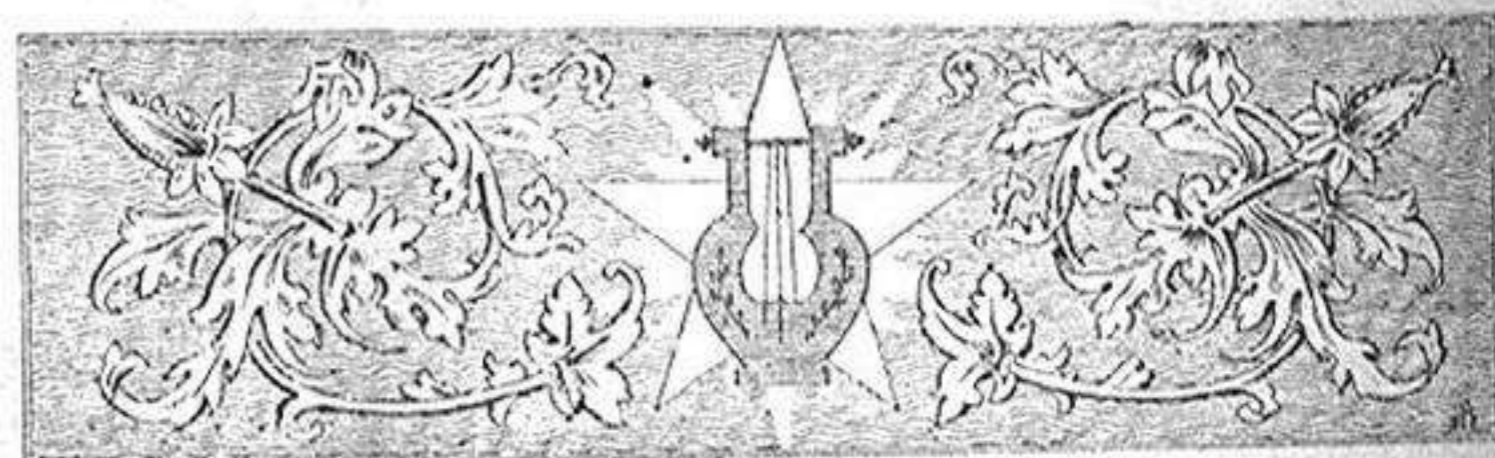
¡Pobre Nitram! á la flor de la juventut ja desvariejas lo mateix que un vellet sexagenari.

*.

¿De qué volen que parli ara?

Ja veurán, deixemho córrer hasta un altre día.

ANGEL ROMÁNTICH.

A LA VERGE DE MONTSERRAT

Dels catalans, oh celestial Pastora,
Verge de Montserrat,
Guardau, si us plau, lo poble que us anyora,
Guardau vostre remat.

Del Montserrat les roques escabroses
Per trono altiu va regalarvos Deu;
Vos les ha dat tan altes y orgullosos,
Perque vejau mellor lo poble seu.

Un cel sembrat de estrelles brillejantes
Per blau y hermós mantell heu escullit;
La lluna cau y 's posa á vostres plantes,
Puig relluïu més que ella en mitj la nit.

Lo mariner lluytant ab les onades,
Que ha revoltat lo vent del temporal,
La vostra llum invoca ab mans plegades,
Y Vos li dau, oh Estrella celestial.

Los reys del mon vos diuhen soberana,
De genollons á vostres peus cayent;
Princesa us diu la terra catalana;
Regina us diu també lo firmament.

En temps de pau sou font de benauransa
Y en guerra sou ajuda pe'ls valents,
Pe'ls justos sou la estrella de esperansa,
Sou dols remey pe'ls pobres penitents.

No vos pongau may més, oh Sol d' Espanya;
En Montserrat brillau pur y seré;
Los alts cimalls de aqueixa gran montanya
Sian pilans, que aguanten nostra fe.

Tingau pietat de nostra patria aymada;
Portaula á port, del Paradís Estel;
Matau la serp, que avuy la té lligada;
Tingau pietat; guíaula cap al cel.

J. DE P. P.

AL JOVENT DE CATALUNYA

Ja ha arribat la primavera,
¡Oh jovent del Principat!
Dilata 'l sol sa carrera
Y la Morena 'ns espera
Allá al cim del Montserrat.

Amoroseta 'ns invita
A que paguem sos amors;
Portemli un ramell de flors,
Virtuts de nostre cullita,
Símbol de los nostres cors.

Oferiuli vostre amor
Vosaltres gentils doncellas,
Catalanas las més bellas,
Y florirá en vostre cor
De virtuts fragants poncellas.

Vostre amor será més tendre,
Més pur y més virginal,
Puig la Reyna celestial
Aquestes virtuts engendre
Que son mur contra del mal.

Allí 'l jove aficionat
A lleigir velles historias
Veurá escritas grans victorias,
Que 'ls turons de Montserrat
Son arxíu de moltas glorias.

Los francesos mal girbavan,
Segons contan las rondalles
Mil feréstegas batallas
Pro sas armas s' estrellavan
Contra tant fortas murallas.

Al repich de las campanas
Qu' ab sa vibrant veu d' argent
Toçavan á somatent,
Las montanyas catalanas
Alsavan son bras potent.

Y 'l ronch bremar del trabuch
Feya retrunyir l' espay,
Y ferit lo cor d' esglay,
Napoleó allá en lo Bruch
Caigué per no alsars jamay.

Anem allá, jovenalla,
A trepitjá aquella serra
Hont l' estruendo de la guerra
Allunya la vil canalla
De la catalana terra.

Anem allá en romería
Dels més grans als més petits,

Y quant tots siguém reunits
Baix del trono de María,
Aixamplant los nostres pits

Diguemli: Verge divina,
Ab entussiasme y fé doble
Vos demana tot un poble,
Llevantse la barretina,
Que 'l vullau fer gran y noble.

A. N. y S.

BONA IDEA

JA ho veuhen! Fins no fa molt temps lo partit carlista havia estat á casa.

Y no era precisament perque tingués por, res d' aixó, sino perque los que allavoras eran árbitres de nosaltres, los que avuy, gracias á Deu, ja fan cuyna apart, disposaren que 'ns estessem quietets á casa nostra, que fessim molta oració y *pare usted de contar*.

Que la revolució se passejés triomfant pels carrers fent escarni y xacota de tot lo sant y sagrat, los carlistas quietets á casa seva.

Que allí al Parlament sortissen cent diputats y 's burlesin de la religió del Estat sens fer cas de lo que prescriu la Constitució; que fracassessen totas las empresas que tinguesen per objete apoyar á la Iglesia, los carlistas, res d' inmutarse, quietets á casa seva.

Que 'ls Municipis y Diputacions provincials fossen centres d' operacions de famolenchs taruguistas y que no 's desvetllasen més que pera aterrar la ciutat y la provincia, los carlistas quietets á casa seva.

Que la masonería y 'l lliberalisme se multipliquessin fundant per tot arreu centres y associacions políticas pera perturbar l' enteniment y conciencia de la gent senzilla y pera ridiculisar los principis católics-monárquichs, los carlistas quietets á casa seva. Y si alguna vegada los donavan á entendre la conveniencia que hi havia de fundar associacions, allavors nos donavan algun que altre permís; però ab la condició de que fossen los centres purament católics, res de polítichs. Lo qual tenia dos inconvenients: primer que 'ls centres no tenían lo camp que necesitavan pera exercir la seva benéfica influencia y pera contrarrestar la del enemich, y segon, que semblava que fessim servir al catolicisme d' instrument de nostra propaganda política.

Per lo que fa relació á la premsa, hi havia interés sí en que hi hagués lo major número possible d' orguens de la mateixa; però res de ser massa polítichs. Tots debían estar tallats ab un patró.

Avuy las cosas ja han cambiat, gracias á Deu, d' aspecte.

En lo partit carlista, los nous jefes ja no treballan *pro domo sua*. Son més dessinteresats. Desitjan lo triunfo de la causa y pera lograr aquest hi posen los medis.

¿Quíns son aquestos?

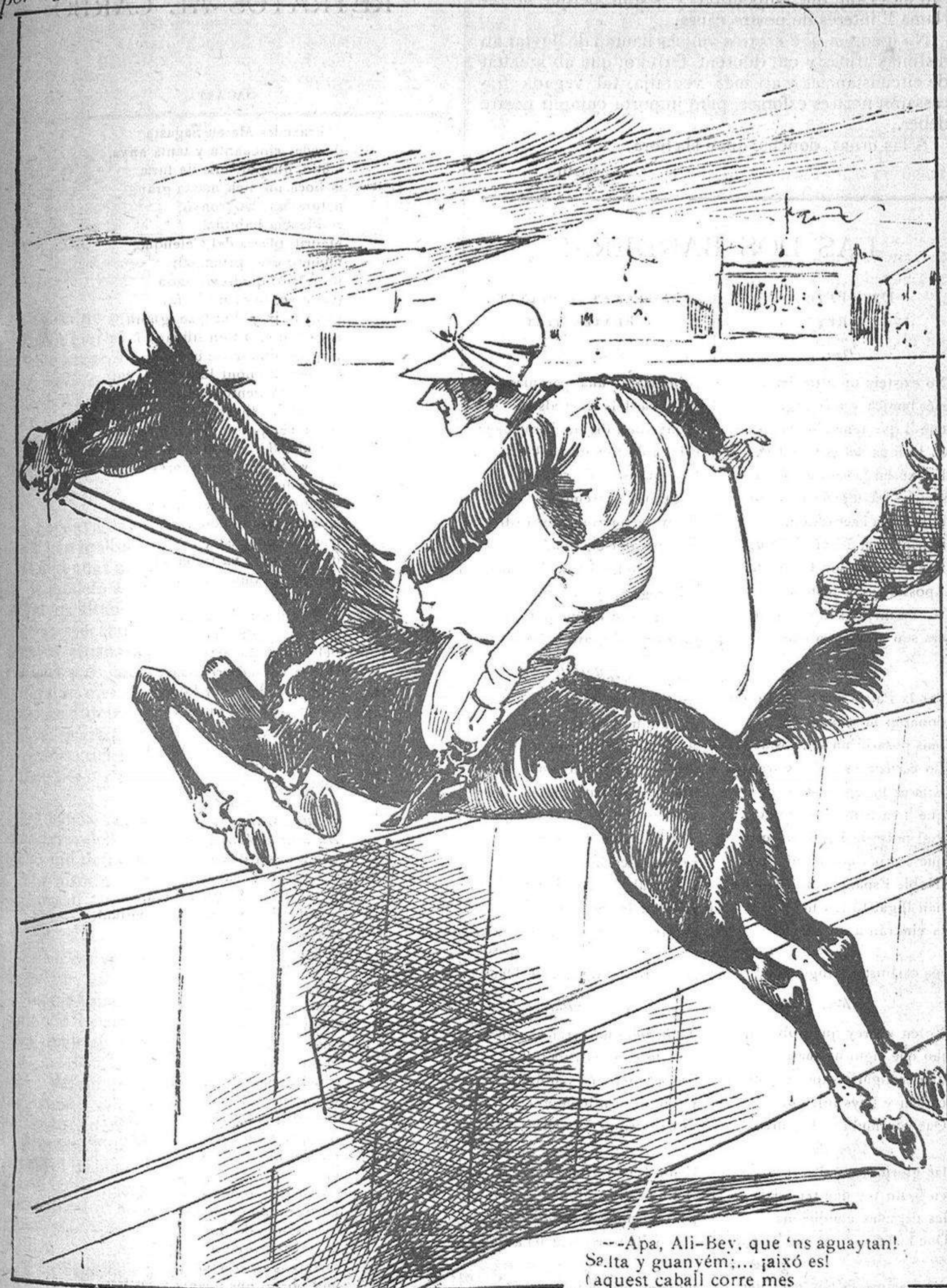
Avuy, entre altres, ne tenim un que havíam oblidat y desterrat; però que ha indicat lo senyor Marqués de Cerralbo en son brillant discurs pronunciat en lo Centre Carlista de Madrid.

L' anar á las urnas.

Lo govern acaba de votar lo sufragi universal. Confessém que es una gran calamitat. Però tenim d' aprofitarla per molts conceptes. Primer, perque no tenim

—Qu' es aixó, que tot va en doyna?
 —Corra y no 't giris!
 —Qué hi há?
 —Corra sense respirá!
 —Pero qu' heu vist?
 —¡¡Una boyna!!

---Apa, Ali-Bey, que 'ns aguaytan!
 Sè.lta y guanyém!... ¡aixó es!
 (aquest caball corre mes
 qu' un lliberal quan l' empaytan.)

cap més camí que empendrer, y segon, perque ho reclama l'interés de nostra causa.

No ignorém que nostres amichs haurán de lluytar ab distintas armas y en diferent terreny; que ab igualtat de circumstancies y ab més ventatja, tal vegada fracassarán nostres esforços; però importa cumplir nostre deber.

A las urnas, donchs, quan sia hora.

EQUIS.

LAS DOS BANDERAS

DEU, PATRIA
Y REY

Deu.

No existeix un altre lema més bonich y més sagrat que 'l que tenen los carlistas en lo fons del cor grabat. Per xó en la seva bandera sempre estampada hi veureu la paraula sacrosanta, lo santíssim Nom de Deu. Los carlistas son Católichs, Apostólichs y Romans. No desmenteixen son lema; tan son ara com abans.

Patria.

Per la Patria una y mil voltas donarán la seva sanch, sens posarhi un sol obstacle. Lo carlista es noble y franch. Ella es la segona fibra que 'l carlista té en lo cor, y al pulsarla l lensa un eco que sembla que digui: Amor. ¡Noble Espanya! Si ab cadenas han lligat lo teu lleó, ja vindrán á rescatarlo los carlins; no tinguis pó.

Rey.

Volén un rey que governi, ¡no que sigui un maniquí!; que castigui als que pretenen códic y lleys infringí. Que continuhi d' Espanya las gloriosas tradicions; en fi, un rey que reuneixi las degudas condicions. Que hi há un rey que 'ls cors governa dels carlins, es ben clá y net, quant ells diuhen, orgullosos: som vassalls de C..... VII.

LLIBERTAT, IGUALTAT
Y FRATERNITAT

Llibertat.

¡Llibertat! Vana paraula en boca dels lliberals. O més ben dit, la gran plaga origen de tots los mals. Crit que sols de sentir l'eco á tothom fá tremolá. Gran perturbador del ordre y terror del ciutadá. Sinó, que ho diguin Valencia, y Zaragoza, y Madrit, y veurém si desmenteixen tot lo que jo, avans he dit

Igualtat.

¿Ab que 's menja aqueixa cosa qu' anomenan Igualtat? ¿Qué vol dir, potser, mesura dels drets de la Humanitat? ¡Ca, barret! Eixa paraula vol dir clá: lley del embut. Tot pels que lliberals sían; pro pels carlinots..... cucut. ¡Lliberals! La verdadera Igualtat la sentireu quant la mort vos prengui en brassos ¡y us trobeu devant de Deu!

Fraternitat.

¡Quín amor més gran al próxim sent lo cor del lliberal! Sempre generós y noble y sempre sentimental (?). ¿No es vritat? Donchs vingán probas: Cents frares assassinats; víctimas en Montalegre y altres mil *heroicitats*. Fets qu'han arrencat del'ánima un gran crit d' indignació, y han embrutit molt l' historia de la espanyola nació.

VOLTREGANÉS.

RETRATOS AL CARBÓ

I

SAGASTA.

Práxedes Mateu Sagasta de edat cincuenta y tants anys, viudo, guapot, ulls de fura, la boca un xich massa gran; naturalesa, Logronyo; residencia habitual, Madrit, plassa del Celenque, número dos, principal; professió, qualsevol cosa (enginyé, pero no 'n fá), compareix y diu: Que ignora si es ó no un bon lliberal, puig camina sense brúxula y que allí ahont lo portan, va; que 'ls sargentos de San Gil van dá 'l crit per ell manats, que á ser passat per las armas per alló 'l van condemnar; que va fugir; que després del triomfo del guirigay del vintinou de Setembre va ser constitucional, decidit amadeista; que no poch va treballar per dar á Amadeu la bola; que va ser republicá; que va aconsellá á Pavia l' acte aquell dictatorial del tres de Janer; que luego rey se volgué proclamar sent president del Poder Executiu; que ben clá y ben fort va di, al saberse aquell gran crit que va dá en Sagunto Don Arseni sota d' un garroferal, *que 'l sol fet de proclamar rey d' Espanya á don Alfonso era una deshonra gran;* que á pesar d' aquesta dita y á pesar d' haver dictat la mort de Martínez Campos, quant veigé á Alfonso triomfant, doblegá la carcanada devant d' ell; que si demá hi há algú que giri la truyta, té prou *tupé* per mudar hasta la pell com las serps; que pel present té pensat anar trampeijant com pugui la situació y..... menjar, y pel pervení 'l seu lema dir quín será ja no cal: «seguí 'l sol que més escalfi»; que per xó guarda ab afany en son armari una boyna, un morrió de miliciá, un sombrero, un *gorro frigio*, un pantalón esqueixat, una llauna de pretroli, un sancristo y un punyal, cartutxos de dinamita, una porra, uns guants y un frac.

Llegidas aquestas ratllas pel ilustre declarant, s' hi referma y ratifica ab la cúa y ab lo cap.

Es eixa declaració
copia del original.
Tants... de tants... Per l' actuari.
Dono fé,

DR. CHAS-CÁS.

La cosa no pot anar pitjor.
Còlera morbo á la provincia de Valencia.
Febre *amarilla* á Málaga.
Lo *matute* de Madrid.
Lo galimatías del Ajuntament de Barcelona.
En Sagasta en lo poder.
Després de tantes plagas, un hom arriba á pensar si
vindrá 'l *finis Hispaniae*.

*.

A Espanya es un gust: may se saben las cosas fins
que s' han realisat.

Tenim unas autoritats y una policia que poden ser-
vir de modelo á qualsevol poble.

Son los últims en enterarse de lo que passa.

Quan succeheix alguna cosa, se 'n enteran los 16 mi-
lions d' espanyols, y després..... després la autoritat
averigua si es cert lo que afirma l' opinió.

Feya un mes que al poble de Rugat hi morían las
personas á dotzenas. Las que tenían camas per córrer
y algun quartet á la butxaca, fugían de las sevas llars
queixantse del mal epidémich que 'ls afligía.

Peró per aixó lo govern progressista no s'enterá de
res.

Lo mateix exactament que dels negocis de 'n *Pepe*
el huevero, dels asesins del carrer de Fuencarral y de
tantes mil defraudacions com tenen lloch tots los días.

Y d' aixó 'n diuhen un govern progressista.

¡Atrasat!

*.

Estich convenut que la causa del cólera es en Sa-
gasta.

Aquest home, quan veu algun perill que l' amenza
tenir que deixar las arriendas, crida totas las pestes
pera afligir als espanyols.

L' hivern passat anava á caurer víctima de la con-
jura y del militarisme.

Vingué 'l *dengue*, y en Sagasta digué als seus adver-
saris que 'l derrotaren:

Senyors: Tindrán que esperar-se un poch. No fora
espanyol ni home honrat, si en las actuals circumstan-
cias deixés de ser poder. La salut pública, la miseria
filla natural d' aquesta, reclaman que jo vetlli per los
espanyols. Aplasso, dochs, la sortida de las ollas de
Egipte.

Y en Sagasta s' agafá d' aquesta barra candent y ¡ja
ho veuhen! encara governa.

*.

Avuy havia arribat també l' hora de tocar lo pi-
randó.

En Sagasta no sabia quin excusa donar pera conti-
nuar agafat á la Presidencia del Consell.

Lo sufragi está concedit, y essent l' última feyna que
li restaba fer, no hi havia més *tu tia*, era precis tocar
lo dos.

Pero cá, en Sagasta es molt cuco.

Ha cridat al cólera y ara donará la mateixa excusa
que quan vingué el *dengue*.

Y ja tenim Sagasta per algun temps més en posar
cordons y fumigar á tots los pobres espanyols.

*.

Los conservadors diuhen que ara més que may es
quan en Sagasta deu abandonar lo poder, porque ells
hi entenen més en combatre lo cólera.

Entre en Sagasta y Cánovas preferim lo primer.

Que després de tot será deixar lo cólera per la fe-
bre *amarilla*.

*.

Nostre amich D. Bonaventura Balañá, de Valls, nos
participa la trista nova de la mort del seu pare, oco-
reguda en Figuerola, y contant 68 anys d' edat.

Deu haigi acullit l' ánima del difunt, que podém su-
posar ha obtingut lo premi á sas virtuts, puig rebé ab
gran fervor los Sants Sagraments de l' Iglesia.

P. S. N., Mataró.—¿Diu que no som graciosos? Vosté ho
dirá. No tinga por que ho diga lo senyor

R. F., de Manresa. — Perque 'ls versos d' aquest son cosa
fina y ben feta.

C. de la M.—La seva poesia ab mitjas solas y talons podrá
ben anar.

P. J., Igualada.—Ja veurá, ho pot deixá córrer; aixó son
assumptos que no interessan á ningú.

Pan y Toros.—No senyor, no, ni ab diners.

Sagasta, Cánovas y C.^a—Aquest assumpto per ara es massa
calent, y un no pot arriscarse.

Voltreganés, Barcelona.—Se publicará.

R. R., Barcelona.—L' episodi careix d' originalitat, y 'ls
versos tenen varios *ripis*. Un altre dia será.

D. A.—Retocat anirá.

L. C. y M.—Lo de vosté, ni retocat ni sens retocarho.

O. C., Q. R., C. B. y X. X. X.—Perfectament, y no dei-
xarem d' aprofitarho en una ó altre forma.

B. M.—Ho té mal entés. LO CRIT sempre val á 5 céntims
lo número, encara que sigui en colors, si no s' avisa lo con-
trari, com, per exemple, 'l día de Santa Margarida, que costava
á 10.

Barcelona.— Imprenta de Fidel Giró, Córtes, 212 bis.

—Donchs que no vols treballá?
 —No... no 'm donèu més neguit
 ara soch republicá;
 y en *Butifarra* m' ha dit
 qu' aixís que puji 'l partit
 tot per nosaltres será.

ANUNCIS

Fábrica
 de cotillas de varias classes
 — de —

FILLAS DE DUAT

ENVIO A PROVINCIAS

Archs. 4, tenda y Sagristans, 5, 3.º. 1.^a

BARCELONA

LLANA Y MANXIULAS

Llibre de molta gresca, prosa y vers,
 dedicat als *llanuts* ab manxiulas pel
 clatell dels *esquilats*, y moltes cosas més

PREU: 4 RALS

LA TABOLA

150 riallas, 3 rals.—Un llibre pre-
 miat, que abans valia 2 rals, UN RA-
 I.ET.—De venda en aquesta adminis-
 tració.

SASTRERÍA CATÓLICA

Vestits á mida desde las classes regulars á las més
 superiors.

GÉNEROS DEL PAIS Y EXTRANGERS

Preus relativament baratos segons classe.

14, TAPINERÍA, 14—BARCELONA

GENEROS DE PUNT

-- de --

GONZALO COMELLA

3, Carrer de la Boquería, 3.

BARCELONA

TANCAT LOS DIAS DE FESTA

ENQUADERNACIONES

en un día luxosas y senzillas en lo
 taller de

PENELLA Y BOSCH

Molas, 29, prop la de Fontanella.

BARCELONA

ESTAMPERÍA

de NTRA SRA. DE LA MERCÉ
 de MARIANO DE LA C. CODINA

Taller d'imatjes de fusta, de totes classes.

FÁBRICA DE MARCHS

Oleografias, Cromos, Grabats, Felicitacions, Sor-
 presas, etc.

ENVÍO A LAS AMÉRICAS

Tancat los días de festa.—ARCHS, 7; BOTIGA

EL
Estandarte Real

Ilustració

MILITAR CARLISTA

Plas. 7'50 l' any

SE SUSCRIBU

en

AQUESTA ADMINISTRACIÓ